

Ivan Klíneč: vytváranie trhových štátov podľa Philipa Bobbitta
Seminár Futurologickej spoločnosti na Slovensku
Bratislava, Informačná kancelária Rady Európy, 23.3.2005

Philip Bobbit:
The Shield of Achilles
War, Peace, and the Course of
History

Philip Bobbitt

THE SHIELD OF ACHILLES

WAR, PEACE, AND THE COURSE OF HISTORY

"Magisterial in its scope and ambition. . . . Bobbitt's evolutionary map of warfare's impact on the state foreshadows the kinds of events still unfolding." —*THE NEW YORK TIMES*

PHILIP BOBBITT

The
SHIELD
of
ACHILLES

...
War,
Peace,
and the Course
of History

...
PHILIP
BOBBITT

Tragic Choices

Guido Calabresi & Philip Bobbitt

The conflicts society confronts in the allocation of tragically scarce resources

Constitutional
Fate THEORY
OF THE
CONSTITUTION

PHILIP BOBBITT

Philip Bobbitt

Philip Chase Bobbitt je teoretikom ústavného práva, expertom na medzinárodnú bezpečnosť a históriu stratégií. Je profesorom konštitučného práva na University of Texas v Austine v Texase. Vyštudoval právo na Princeton University a Yale Law School. Ph.D. v odbore politickej histórie získal na Oxforde. Vykonával funkciu riaditeľa strategického plánovania National Security Council–Národnej bezpečostnej rady. Okrem práva vyučuje tiež históriu jadrovej stratégie na Oxforde. Je autorom šiestich kníh.

Philip Bobbitt

Philip Bobbitt je synovcom bývalého amerického prezidenta Lyndona Bainesa Johnsona.

V roku 2002 vydal 919 stranovú knihu *Shield of Achilles: War, Peace and the Course of History* – Achillov štít: Vojna, mier a smer histórie. V tejto knihe prezentoval koncept trhového štátu, ktorý v súčasnosti nahrádza národný štát.

Philip Bobbitt – Trhové štáty

Philip Bobbitt sa v knihe Achillov štít zaoberá vzťahom vojen a konštitučných poriadkov. Vývoj vojen a konštitučných poriadkov skúma od obdobia renesancie. Trhové štáty vidí ako najnovšiu formu konštitučného poriadku.

Philip Bobbitt – Koncept trhového štátu

Vytváranie trhových štátov je konceptuálnym modelom, ktorý sa snaží vysvetliť základné zmeny vo fungovaní národných štátov na základe evolučného vývoja moderného štátu za posledných šesťsto rokov. Národné štáty vo svojej klasicknej podobe podliehajú erózii zhruba od deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia. Koncept trhových štátov popisuje trend erózie národného štátu a trendy jeho fungovania v inom režime v meniacich sa podmienkach globálneho sveta, informačnej spoločnosti a trhovej ekonomiky. Autorom konceptu je americký profesor práva Philip Bobbitt a americký bezpečnostný expert Gregory Treverton.

Philip Bobbitt – Evolúcia moderného štátu

V období od renesancie prešiel moderný štát šiestimi základnými vývojovými stupňami. Od roku 1494 sa vystriedalo šesť dominantných konštitučných poriadkov: kniežacie štáty, kráľovské štáty, teritoriálne štáty, štáty-národy, národné štáty a trhové štáty.

Philip Bobbitt

Kniežacie štáty (1494 – 1618)

Kniežacie štáty sa vyvinuli v Taliansku počas renesancie. Nahradili predošlú vládu feudálnych pánov. Poskytovali občanom prvú významnú teritoriálnu ochranu a bezpečnosť výmenou za uznanie teritoriálnej moci kniežat. Kniežatá si najímali žoldnierov na ochranu svojich teritórií a obchodných ciest, ktoré nimi prechádzali. Na oplátku kniežatá vyberali dane.

Philip Bobbitt

Kráľovské štáty (1618 – 1667)

Kráľovské štáty sa objavili spolu s konceptom božských, bohom daných práv vládnuť, ktoré využívali kráľi. Počas tejto éry štát pokračoval v napínaní zodpovednosti poskytovať bezpečnosť, avšak pre väčšie teritoriálne oblasti prostredníctvom vytvárania armád a loďstva. Na oplátku subjekty režimu využívali istú formu participácie na kráľovskom božskom štatute a sláve dynastie.

Philip Bobbitt

Teritoriálne štáty (1667 – 1776)

Teritoriálne štáty vznikli spolu so správou určitých teritórií, na ktorých sa štáty rozkládali. Boli charakteristické kontrolou obchodu, aristokratickým vodcovstvom a profesionálnymi armádami

Philip Bobbitt

Štáty–Národy (1776 - 1914)

Štát–Národ sa objavil na konci osemnásteho storočia, kedy vznikol nový poriadok pod vplyvom ideí slobody a demokracie, ktoré zjednotili populáciu okolo spoločnej participácie na národnej, etno–kultúrnej identite. Počas tejto éry vidíme vzostup imperializmu a expanziu a exploataciu národnej identity.

Philip Bobbitt

Národné štáty (1914 - 1991)

Národný štát sa vytvoril na začiatku dvadsiateho storočia, aby slúžil ľuďom poskytujúc ekonomický blahobyť občanom. Počas tejto éry komunizmus, fašizmus a parlamentarizmus súťažili, kto poskytne občanom väčší blahobyť.

Philip Bobbitt

Trhové štáty (1991 –)

Trhový štát vznikol v deväťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia v USA a v západnej Európe spolu s globálnou ekonomikou. Trhový štát existuje, aby maximalizoval príležitosti pre ľudí, aby mohli dosiahnuť lepší život a tiež aby zabezpečil existenciu trhových štruktúr, ktoré poskytujú bohatstvo a spoločenskú prosperitu.

Philip Bobbitt – Zmeny konštitučného poriadku

Bobbitt uvádza, že približne každých sto rokov sa mení podstata konštitučného poriadku. Táto zmena je spojená s vojnovým konfliktom prebiehajúcim v období existencie určitého konštitučného poriadku. Príkladom môžu byť národné štáty, keď počas obdobia rokov 1914 až 1990 prebiehal vojnový konflikt o povahu týchto národných štátov.

Philip Bobbitt – Dlhá vojna

Bobbitt obdobie rokov 1914 až 1990 nazýva Dlhou vojnou, a zahrňuje tu Prvú svetovú vojnu, Boľševickú revolúciu, Španielsku občiansku vojnu, Druhú svetovú vojnu, Kórejskú vojnu, vietnamskú vojnu, Studenú vojnu.

Tieto konflikty spojil dohromady, pretože ako uvádza aj Tridsaťročná vojna sa skladala z viacerých vojenských konfliktov.

Philip Bobbitt – Dlhá vojna

Dlhá vojna začala vypuknutím Prvej svetovej vojny a skončila Parížskym mierom, ktorý ukončil Studenú vojnu. Počas tejto dlhej vojny prebiehal vojnový konflikt medzi tromi rôznymi konštitučnými poriadkami, a to medzi komunizmom, fašizmom a parlamentarizmom. Nakoniec vyhral parlamentarizmus, ktorý však ako národný štát stratil svoju legitimitu a v poslednom desaťročí dvadsiateho storočia začal byť nahrádzaný vznikajúcim trhovým štátom.

Philip Bobbitt – Nová dlhá vojna ?

Vojna proti terorizmu, ktorá začala teroristickým útokom z 11. septembra 2001, môže byť podľa Bobbitta vnímaná ako začiatok novej dlhej vojny.

Philip Bobbitt – Trhový štát

Bobbitt považuje za najnovšie evolučné štádium moderného štátu trhový štát. Tento trhový štát vznikol na odlišnej báze legitimacy, než akú mal národný štát dvadsiateho storočia a takisto slúži inému spoločenskému účelu. Zatiaľ čo hlavnou úlohou národného štátu bolo poskytovať rastúce materiálne bohatstvo občanom a zabezpečovať jeho spravodlivú distribúciu, úlohou trhového štátu je vzrast súhrnného bohatstva jeho občanov prostredníctvom deregulácie, rastúcich verejno-súkromných partnerstiev a devolúciou štátu blahobytu.

Philip Bobbitt – Trhový štát

Podľa Bobbitta štát v novej podobe neexistuje preto, aby priamo zabezpečoval materiálny blahobyť občanov, ale existuje preto, aby maximalizoval príležitosti ľudí zlepšovať svoj život.

Philip Bobbitt – Trhový štát

Bobbitt uvádza, že v súčasnosti takisto prebieha konflikt o podobu trhového štátu v rámci systému trhových štátov. Je to konflikt medzi podnikateľským štátom, ktorý predstavujú USA, manažérskym štátom, ktorý predstavuje Európska únia a merkantilistickým štátom, ktorý predstavujú Japonsko a ďalšie štáty Ázie.

Philip Bobbitt – Podoby trhového štátu

USA sa usilujú o vodcovstvo prostredníctvom produkcie a marketingu spoločného prospechu pre štáty sveta, ako je medzinárodná bezpečnosť, zdravšie životné prostredie a stabilné trhy. Európska únia sa usiluje o moc prostredníctvom hegemonie v rámci regionálnej ekonomickej zóny a Japonsko a štáty Ázie sa usilujú o podiel na trhu s cieľom získať relatívnu dominanciu v medzinárodných vzťahoch. Podľa Bobbittovho názoru je podnikateľský model najtransparentnejší, manažérsky už menej a merkantilistický je nepriehľadný

Philip Bobbitt – Perspektívy trhového štátu

- Privatizácia ekonomickej sféry
- Privatizácia sociálnej bezpečnosti
- Privatizácia zdravotnej starostlivosti
- Privatizácia vzdelávania a vedy
- Privatizácia obrany
- Privatizácia bezpečnosti a spravodajstva

Philip Bobbitt – Perspektívy trhového štátu

Privatizácia ekonomickej sféry

Rôzne podoby privatizácie
národných ekonomík prebiehajú
v súčasnej dobe prakticky vo
všetkých krajinách sveta

Philip Bobbitt – Perspektívy trhového štátu

Privatizácia sociálnej bezpečnosti

Privatizácia sociálnej bezpečnosti zahrňuje prechod od štátom garantovanej sociálnej bezpečnosti k individuálne zabezpečenej sociálnej bezpečnosti počas celého ľudského života, čo je spojené s prechodom k individuálnemu manažovaniu vlastných finančných zdrojov pre zabezpečenie svojho života každým jednotlivcom

Philip Bobbitt – Perspektívy trhového štátu

Privatizácia zdravotnej starostlivosti

Zahrňa prechod od štátom poskytovanej a garantovanej zdravotnej starostlivosti k vytvoreniu trhu zdravotných tovarov a služieb spolu s individualizáciou a diverzifikáciou poskytovania zdravotnej starostlivosti na trhových základoch

Philip Bobbitt – Perspektívy trhového štátu

Privatizácia vzdelávania a vedy

Zahŕňa vytváranie privátne
založených vzdelávacích
a vedecko-výskumných inštitúcií,
poskytujúcich a produkujejúcich
tovary a služby na trhovách
princípoch

Philip Bobbitt – Perspektívy trhového štátu

Privatizácia obrany

Zahŕňa postupnú transformáciu
národných resp. štátnych armád na
vojensko-ekonomické komplexy
súkromných podnikov a inštitúcií

Philip Bobbitt – Perspektívy trhového štátu

Privatizácia bezpečnosti
a spravodajstva

Zahrňa vytváranie súkromných
spravodajských služieb
poskytujúcich služby
a produkujejúce tovary na
trhových princípoch

Philip Bobbitt – Perspektívy trhového štátu

Vytváranie trhových štátov
bolo zahrnuté ako jeden
z hlavných globálnych trendov
do najnovších scenárov Royal
Dutch / Shell Globálne
scenáre 2025 – The Shell
Global Scenarios 2025.

Ďakujem za pozornosť !